

# Spis treści

|                                                                              |           |
|------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Wstęp .....                                                                  | 9         |
| Podziękowania .....                                                          | 15        |
| <b>Rozdział 1. Obywatel w państwie i w społeczeństwie obywatelskim .....</b> | <b>19</b> |
| Historyczne wzorce obywatelstwa .....                                        | 19        |
| <i>Wzorce starożytności .....</i>                                            | <i>22</i> |
| <i>Wzorce średniowiecza .....</i>                                            | <i>26</i> |
| <i>Nowożytny dylematy obywatelstwa .....</i>                                 | <i>29</i> |
| <i>Egzemplifikacja: dwie nowożytne republiki .....</i>                       | <i>32</i> |
| <i>O cykliczności wzorców .....</i>                                          | <i>36</i> |
| Dwie postaci społeczeństwa obywatelskiego .....                              | 38        |
| Wymiary demokratycznego obywatelstwa i ich rekonfiguracja ....               | 45        |
| <i>Deterytorializacja obywatelstwa .....</i>                                 | <i>47</i> |
| <i>Prawa i obowiązki .....</i>                                               | <i>48</i> |
| <i>Partycypacja .....</i>                                                    | <i>49</i> |
| <i>Tożsamość .....</i>                                                       | <i>50</i> |
| W obronie tradycyjnego sensu pojęcia obywatel .....                          | 51        |
| <b>Rozdział 2. Obywatel, obywatelstwo polskie – aspekty prawne</b>           | <b>55</b> |
| Definiowanie instytucji obywatelstwa .....                                   | 55        |
| Reguły uznania .....                                                         | 61        |

|                                                                           |     |
|---------------------------------------------------------------------------|-----|
| Dygresja porównawcza: reguły uznania w republikach nadbałtyckich .....    | 71  |
| Prawa, wolności i obowiązki obywatelskie .....                            | 76  |
| <i>Terminologia i klasyfikacja</i> .....                                  | 76  |
| <i>Specyfikacja najważniejszych praw obywatelskich</i> .....              | 82  |
| <i>Obowiązki obywatelskie</i> .....                                       | 103 |
| Równość obywatelstwa .....                                                | 106 |
| Obywatelstwo europejskie .....                                            | 112 |
| Zamiast podsumowania .....                                                | 116 |
| <br><b>Rozdział 3. Obywatel jako wyborca</b> .....                        | 119 |
| Absencja wyborcza a postawy wobec systemu .....                           | 120 |
| Sens wyborów w świadomości jednostek a uczestnictwo w wyborach .....      | 126 |
| Obywatel antypartyjny .....                                               | 134 |
| Reguły wyborów a zachowania wyborcze .....                                | 136 |
| Elementy wyjaśnienia i spekulacje .....                                   | 145 |
| <br><b>Rozdział 4. Obywatelstwo jako tożsamość</b> .....                  | 157 |
| Narodziny tożsamości obywatelskiej .....                                  | 157 |
| Koncepcje tożsamości indywidualnej i zbiorowej .....                      | 161 |
| <i>Tożsamość zbiorowa</i> .....                                           | 164 |
| <i>Tożsamość obywatelska</i> .....                                        | 169 |
| <i>Aspekt zbiorowy tożsamości obywatelskiej</i> .....                     | 174 |
| <i>Stawianie się obywatelem i kwestia legitymizacji</i> .....             | 178 |
| To ja – obywatel! .....                                                   | 183 |
| <i>Poczucie przynależności państwowej</i> .....                           | 187 |
| <i>Świadomość praw i obowiązków</i> .....                                 | 189 |
| <i>Przynależność do wspólnot obywatelskich</i> .....                      | 193 |
| Podsumowanie .....                                                        | 195 |
| <br><b>Rozdział 5. Wiedza obywatelska a demokracja</b> .....              | 197 |
| Wprowadzenie: co obywatel wiedzieć powinien .....                         | 197 |
| Wiedza obywatelska: wskaźniki i zagadnienie pomiaru .....                 | 206 |
| Wiedza obywatelska Polaków: zróżnicowanie i podstawowe determinanty ..... | 211 |
| Aspekt praktyczny oraz konkluzje .....                                    | 222 |

|                                                                                               |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Rozdział 6. Europa jako imperium. Szanse projektu kosmopolitycznego obywatelstwa</b> ..... | 227 |
| Kryzys obywatelstwa państwowego .....                                                         | 228 |
| Standardowy model obywatelstwa kosmopolitycznego i jego krytyka .....                         | 230 |
| Koncepcja kosmopolityzmu Ulricha Becka .....                                                  | 233 |
| Unia Europejska jako imperium .....                                                           | 235 |
| Obywatel Europy kosmopolitycznej .....                                                        | 240 |
| Stwarzanie demokratycznej Europy kosmopolitycznej .....                                       | 244 |
| <br><b>Rozdział 7. Państwo i lud: relacje stare i nowe</b> .....                              | 251 |
| Koniec państwa? .....                                                                         | 253 |
| Siła państwa w kryzysie .....                                                                 | 256 |
| Siła państwa w czasie zwykłym .....                                                           | 259 |
| Czego chce lud? .....                                                                         | 265 |
| Lud w działaniu? .....                                                                        | 274 |
| Podsumowanie .....                                                                            | 279 |
| <br><b>Bibliografia</b> .....                                                                 | 281 |
| <br><b>Indeks nazwisk</b> .....                                                               | 299 |